

N:o 41.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående upplåtelse till Ljusdals stationssamhälle af mark från indragna löjtnantsbostället $235/384$ mantal Gärde n:o 2; gifven Stockholms slott den 24 februari 1893.

Med anledning af en utaf Ljusdals stationssamhälle hos Kongl. Maj:t gjord underdånig ansökning, att för underlättande af den för stationssamhället fastställda regleringsplanens genomförande åt stationssamhället måtte upplåtas visst område från indragna löjtnantsbostället $235/384$ mantal Gärde n:o 2 i Ljusdals socken af Gefleborgs län, vill Kongl. Maj:t, under åberopande af bifogade protokoll öfver finansärenden för denna dag, härmed föreslå Riksdagen att medgifva,

ej mindre att det till nysnämnda hemman hörande gårdsskifte med derå befintliga åbyggnader, men med undantag af den mark, som tagits i anspråk för norra stambanan, må den 14 mars 1894 upplåtas till Ljusdals stationssamhälle mot den löseskilling, som, efter det saluvärdering på stationssamhällets bekostnad å skiftet förrättats i den ordning, som för verkställande af arrendeuppskattning är stadgad, af Kongl. Maj:t bestämes, under vilkor,

att löseskillingen erlägges vid skiftets tillträdande, och

att skiftet skall svara för så stor del af hemmanets mantal, som enligt i behörig ordning skedd fördelning finnes derå belöpa, äfvensom, i öfverensstämmelse med hvad i nådiga brevet den 29 maj 1874 stadgas

angående mindre kronoegendomar, som försäljas, i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse och för betecknande af denna dess natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälseegendomar i orten,

än äfven att den inflytande löseskillingen må på samma sätt som köpeskillingar för försålda mindre kronoegendomar få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

F. v. Essen.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24
februari 1893.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsminister **Boström**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve
Lewenhaupt,
Statsråden: friherre **Von Essen**,
friherre **Åkerhielm**,
Östergren,
Groll,
Wikblad,
Gilljam,
friherre **Rappe**,
Christerson.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre von Essen anförde i underdånighet:

»Det genom boställsdirektionens vid Helsinges regemente kontrakt den 6 juli 1872 på tjugu år från midfastan 1874 utarrenderade förra löjtnantsbostället ²³⁵/₃₈₄ mantal Gärde n:o 2 i Ljusdals socken af Gefleborgs län lemnar i årligt arrende 20 kubikfot korn, 10 kubikfot råg och 40 skålpund smör, motsvarande i penningar för löpande arrendeår 94 kronor 13 öre, samt kontant 165 kronor, deraf 150 kronor för fri dispositionsrätt

öfver virkesafkastningen från vissa egendomen tillhörande skogsskiften, eller tillhopa 259 kronor 13 öre, och hemmanet tillhör följaktligen antalet af de inom de norrländska länen belägna mindre kronoegendomar, som jemlikt nådiga brefvet den 27 juni 1887 böra, derest deras bibehållande åt kronan icke af befintlig skogstillgång eller annan särskild anledning påkallas, till den högstbjudande försäljas.

Hemmanet Gärde utgöres *dels* af följande egor, bestående hufvudsakligen eller uteslutande af inrösningsjord, nemligen gårdsskiftet med en areal af 7,97 hektar, hvaraf dock en ringa del tagits i anspråk för norra stambanan, Sörtågten om 1,28 hektar omkring 2 kilometer från gården, Myckeläng om 4,71 hektar omkring 5 kilometer från gården, Randas om 10,61 hektar omkring 5 kilometer från gården, egan norr om Kafven om 5,02 hektar omkring 6 kilometer från gården, Lopmyran om 12,85 hektar omkring 8 kilometer från gården och fäbodevallen Råbbaskogen om 50 ar omkring 45 kilometer från gården, *dels ock* af följande skogsskiften: hemskogsskiftet å Kläppeåsen om 15,53 hektar, hemskogsskiftet söder och norr om Tvärån 109 hektar, mellanskogsskiftet om 76,34 hektar och det till kronopark afsatta Vallskogsskiftet om 344,68 hektar.

I en af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Gefleborgs län med underdånig skrifvelse den 11 november 1892 öfverlemnad, af kronofogdens i orten yttrande åtföljd underdånig ansökning har Ljusdals stationssamhälle anhållit, att åt stationssamhället måtte på möjligast lindriga vilkor upplåtas vid arrendetidens utgång den 14 mars 1894 hemmanet Gärdes ofvanberörda gårdsskifte eller åtminstone den del deraf, som i fastställd regleringsplan upptagits till allmänna platser, nemligen torg, esplanad och delar af gator, och hvilken del enligt ansökningen bifogad karta innefattar en areal af 5,6468 hektar.

Till stöd för den gjorda framställningen har hufvudsakligen anförts, att gårdsskiftet i sin helhet fölle inom den genom nådiga brefvet den 19 februari 1892 fastställda regleringsplan för stationssamhället och vore enligt planen indeladt *dels* till torg, esplanad och delar af gator och *dels* till tomter, att någon nämnvärd byggnadsverksamhet icke rådt inom området, sedan detsamma blef regleradt, hvilket delvis antages bero på att affärsverksamheten och konjunkturerna under senare åren i allmänhet icke varit uppmantrande för dylik verksamhet, men äfven derpå att tomtjorden i Ljusdal af den enskilde jordegaren merändels hölles i så högt pris, att det verkade afskräckande för köp; att, om blott början blefve gjord med upptagande af en eller annan gata enligt planen och utsättande af

tomter samt desamma upplåtande till allmänheten mot skälig lösen, byggnadsverksamheten sannolikt skulle få en kraftig ansats framåt och stations-samhällets utveckling mycket påskyndas, då deremot, i fall stations-samhället ej sattes i tillfälle att sjelft vidtaga nyssnämnda förberedande åtgärder, utan gårdsskiftet med sitt centrala läge förvärfvades af enskild spekulant, som dervid sannolikt endast skulle åsyfta egen vinning, ofvan antydda utveckling komme att, om ej omintetgöras, dock i hög grad fördröjas; att stationssamhället, som för regleringen nödgats skuldsätta sig, skulle genom den ifrågavarande egans förvärfvande vinna förbättring i sin finansiella ställning; och att, då Ljusdal utgjorde en stor och viktig centralpunkt för provinsen Helsingland med dess storartade trävarurörelse från såväl enskilda som särskildt allmänna skogar, en liten uppoffring för nämnda samhälle från statens sida icke syntes vara obefogad.

Då Ljusdals stationssamhälle i den underdåniga ansökningen visat vigten deraf, att stationssamhället komme i besittning af det ifrågavarande egoskiftet, och lämpligt tillfälle således nu erbjöde sig att genom upplåtelse af detsamma understödja stationssamhället, som för sin utveckling nog ändå finge vidkännas rätt ansevärdiga uppoffringar, har kronofogden tillstyrkt bifall till ansökningen antingen och helst i dess helhet eller ock på det sätt, att af gårdsskiftet till stationssamhället upplättes hvad af skiftet enligt faststald regleringskarta utlagts till allmänna platser mot en årlig afgäld, svarande mot de platserna i förhållande till hela hemmanet åliggande onera, och att beträffande hvad derutöfver af skiftet återstode eller byggnadstomterna det lemnades stationssamhället tillfälle att dem till sig lösa efter det värde, som kunde desamma åsättas i den ordning, som i nådiga kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner vore för arrendevärderingar stadgad.

I den underdåniga skrifvelse, hvarmed ansökningen öfverlemnats, har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande upplyst, att Ljusdals stationssamhälle, för hvilket Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande med tillämpning af nådiga brefvet den 28 juni 1889 utfärdat ordningsföreskrifter samt byggnadsstadga och brandordning, vid utgången af 1890 innehöll 608 mantalsskrifna personer med 73 boningshus till sammanlagdt taxeringsvärde af 301,500 kronor, hvilket antal och värde sedermera förökats, samt att Gärde gårdsskifte begränsades af Ljusdals jernvägsstations område, i trakten hvaraf en ej obetydlig affärsverksamhet syntes på väg att uppstå, och genomskures af landsvägen från Hudiksvall, ledande genom den

äldre bygden vid kyrkan, mot Herjeådalen och Jemtland, samt syntes, ehuru till den mot kyrksjön belägna delen besvärad af flodvattnet från Ljusne elf, i öfrigt lämpa sig synnerligen väl för bebyggande; och har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande vidare framhållit, att gårdsskiftet med hänsyn till det centrala läget lämpade sig särdeles väl såsom utgångspunkt för tillämpningen af den fastställda regleringsplanen, hvilken det borde vara i statens intresse att i någon mån underlätta. Härigenom erhöles ock stationssamhället, såsom önskvärdt vore, någon lindring i sina utgifter, hvilket ändamål i förevarande fall skulle vinnas ej mindre genom besparade utgifter för expropriation af mark till allmänna platser än ock i händelse af bifall till ansökningsen i dess helhet, genom direkt inkomst af tomtförsäljningar, utarrenderingar af slätterlägenheter med mera. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande har fördenskull tillstyrkt bifall till den underdåniga framställningen, så vidt möjligt så, att upplåtelse beviljades af gårdsskiftets hela område med eller utan åbyggnader, eller ock, derest sådant funnes ej kunna ske, på sätt och till den utsträckning, som med ledning af kronofogdens afgifna yttrande kunde prövas lämpligt.

Efter nådig remiss har domänstyrelsen afgifvit underdånigt utlåtande öfver ifrågavarande ansökning och i sammanhang dermed yttrat sig angående dispositionen af de delar utaf hemmanet Gärde, som icke afses i ansökningsen; och har styrelsen, som i fråga om hemmanets disponerande inhemtat yttranden af kronofogden och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande äfvensom af öfverjägmästaren i Gefle-Dala distrikt, tillika öfverlemnats dessa yttranden.

I berörda utlåtande har domänstyrelsen anförts, att af de uppgifter, som lemnats angående inbördes läget mellan hemmanets särskilda delar, och hvad för öfrigt i ärendet blifvit upplyst syntes framgå, att de inegoskiften, som ej bibehöllos i statens ego, borde så väl med hänsyn till en fördelaktig realisering som för att i det allmännas intresse bereda tillfälle till bildande af smärre sjelfständiga jordbrukslägenheter ifrågakomma till försäljning hvart för sig utan sammanblandning med skogsmarken. Med denna uppfattning, och då hemmanets gårdsskifte ej veterligen vore för något statsändamål behöfligt, hade styrelsen ej något att erinra deremot, att, såsom i den underdåniga ansökningsen blifvit ifrågasatt, detta skifte för yttrades skildt från öfriga delar af hemmanet; och då skiftet i dess helhet fölle inom den för Ljusdals stationssamhälle fastställda regleringsplan, funne styrelsen det ej vara mer än billigt, att, såsom i likartade fall medgifvits Hvetlanda bysamhälle och Eslöfs köping, stationssamhället

finge tillfälle att utan täflan å auktion förvärfva skiftet för den köpeskilling, hvartill detsamma i vederbörlig ordning kunde komma att uppskattas, hvaremot styrelsen ansåge sig ej hafva skäl att föreslå någon sådan eftergift åt stationssamhället, som kronofogden och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkt i fråga om upplåtelse af den del af området, som enligt regleringsplanen vore afsedd till allmänna platser.

Beträffande dispositionen i öfrigt af hemmanet Gärde anser domänstyrelsen till en början den så kallade Råbbskogen, hvilken ligger intill det år 1882 till kronopark afsatta Vallskogsskiftet och i forna tider varit såsom fäbodevall för denna skog använd, ej böra komma i enskild persons ego, då derigenom kan för kronoparken med dess för bevakningen temligen afskilda läge uppstå olägenheter af flera slag; hemställande med afseende härå domänstyrelsen, att Råbbskogen vid arrendetidens slut måtte bibehållas för att förenas med nämnda kronopark. Beträffande de återstående inegoskiftena hemställer domänstyrelsen, att i enlighet med hvad kronofogden och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagit, detsamma måtte, sedan behörig andel i hemmanets mantal blifvit hvart och ett af dessa skiften åsatt, under de i nådiga brevet den 29 maj 1874 omförmälda vilkor hvart för sig utbudas till försäljning, samt att, förutom det till kronopark redan afsatta Vallskogsskiftet, såväl Mellanskogsskiftet, hvilket icke ligger mer än ungefär 1½ kilometer från Mellanskogsskiftet till förra kaptensbostället Sjulhamre, som ock öfriga till hemmanet Gärde hörande skogsskiften måtte, i enlighet med hvad öfverjägmästaren tillstyrkt, vid arrendetidens utgång ställas under skogsstatens omedelbara vård.

Med afseende å hvad sålunda i ärendet förekommit hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t måtte,

dels i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva, ej mindre att det till hemmanet n:o 2 Gärde hörande gårdsskifte med derå befintliga åbyggnader, men med undantag af den mark, som tagits i anspråk för norra stambanan, må den 14 mars 1894 upplåtas till Ljusdals stationssamhälle mot den löseskilling, som, efter det saluvärdering på stationssamhällets bekostnad å skiftet förrättats i den ordning, som för verkställande af arrendeuppskattning är stadgad, af Eders Kongl. Maj:t bestämmas, under vilkor,

att löseskillingen erlägges vid skiftets tillträdande, och

att skiftet skall svara för så stor del af hemmanets mantal, som enligt i behörig ordning skedd fördelning finnes derå belöpa, äfvensom, i

öfverensstämmelse med hvad i nådiga brefvet den 29 maj 1874 stadgas angående mindre kronoegendomar, som försäljas, i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse och för betecknande af denna dess natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälseegendomar i orten,

än äfven att den inflytande löseskillingen må på samma sätt som köpeskillingar för försålda mindre kronoegendomar få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark;

dels ock beträffande dispositionen i öfrigt af hemmanet n:o 2 Gärde förordna, att Råbbskogen vid arrendetidens slut skall bibehållas för att förenas med det till kronopark redan afsatta Vallskogsskiftet och öfriga inegoskiften, sedan desamma i behörig ordning åsatts andel i hemmanets mantal, under de i nådiga brefvet den 29 maj 1874 omförmälda vilkor genom domänstyrelsens försorg hvart för sig å offentlig auktion utbjudas till försäljning åt den högstbjudande med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1894; samt att hemskogsskiftena och mellanskogsskiftet skola vid arrendetidens utgång ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda yttrat och hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle nådig proposition angående upplåtelse till Ljusdals stationssamhälle af mark från ifrågavarande hemman till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan — — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

G. Vilh. Smerling.